MARAC mudeli rakendamise juhend

Sotsiaalkindlustusamet

Ohvriabi osakond

2026

Sissejuhatus

MARAC mudeli rakendamise juhend kirjeldab kõrge riskiga perevägivalla juhtumite käsitlemise ühtseid põhimõtteid ja töökorraldust MARAC võrgustikutöös.

Käesolev juhend on suunatud Sotsiaalkindlustusameti spetsialistidele ja MARAC tuumiku partnerasutuste liikmetele. Juhendis on läbivalt kirjeldatud kogu MARAC võrgustikku puudutav valdkondadeülene töökorraldus, koostööpõhimõtted ja juhtumi ühine lahendamine. Lisaks annab juhend konkreetsed SKA-sisesed juhtumikorralduslikud ja tehnilised suunised toimingutes STAR süsteemis.

Juhend kirjeldab hädaohus olevate perevägivalla ohvrite juhtumite lahendamise teekonda võrgustikutöös, mis on jaotatud kolme põhietappi: eelprotsess, protsess ja jälgimisperiood.

Mudelit rakendatakse terviklikult, mistõttu oluliste etappide vahelejätmine või neist kõrvalekaldumine peab olema põhjendatud ja dokumenteeritud. Etappide ühtlane sidumine tagab, et võrgustikutöö ei piirdu pelgalt informatiivsete koosolekutega, vaid kujuneb reaalseteks, koordineeritud ja üksteist toetavateks sammudeks.

MARAC-i toimimine tugineb neljale põhimõttele, mis tagavad võrgustikutöö tõhususe ja ohvri kaitse:

- **Ohvrikesksus ja turvalisus-** Ohvri kaasamine peab olema turvaline ning tema mitteosalemine ei tohi takistada vajalike kaitsetegevuste kavandamist. Kõikide otsuste ja tegevuste keskmes on ohvri ja tema laste turvalisus, võttes arvesse tema arvamust, soove, vajadusi ja võimalikke hirme.
- **Valdkondadeülene võrgustikutöö-** Ükski asutus ei suuda kõrge riskiga juhtumit üksi lahendada. MARAC toob kokku info erinevatest kanalitest, et luua juhtumi tervikpilt. Mitme asutuse inimressursi koondamine ohvri ümber aitab tagada võimalusterohke lähenemise.
- **Konfidentsiaalsus ja infovahetus-** Info jagamine MARAC-is on rangelt reguleeritud. Infot jagatakse ainult mahus, mis on vajalik ohvri elu ja tervise kaitsmiseks. Teavet jagatakse õigusliku aluse olemasolul, eesmärgipäraselt ja minimaalses vajalikus ulatuses.
- **Vastutuse jagamine ja struktureeritus-** Tegevuskavas on selgelt kirjas, kes, mida ja mis ajaks teeb.

Juhendis kasutatavad põhimõisted ja lühendid

- **DASH** – Perevägivalla riskihindamise küsimustik (Domestic Abuse, Stalking and Honour Based Violence)
- **KOV** – Kohalik omavalitsus
- **MARAC** (Multi-Agency Risk Assessment Conference)– Valdkondadeülene võrgustikupõhine koostöömudel ja ümarlaud kõrge riskiga perevägivalla juhtumite lahendamiseks, mille eesmärk on ohvri ja tema laste elule ja tervisele suunatud ohtude tuvastamine, riskide maandamine ja turvalisuse tagamine asutuste ühise tegevuskava abil.
- **MARAC menetlus** –Sotsiaalkindlustusameti sisene tehniline ja juhtumikorralduslik andmete registreerimise ning dokumenteerimise protsess sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistris (STAR).
- **MARAC protsess** – Terviklik võrgustikutöö teekond ja etapid, mida partnerasutused läbivad juhtumi ühiseks lahendamiseks ja ohutuse suurendamiseks.
- **NTK** – Naiste tugikeskus
- **PPA** – Politsei- ja Piirivalveamet
- **SKA** – Sotsiaalkindlustusamet
- **STAR** – Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister
- **VLT** – Vägivallast loobumise toetamise teenus

MARAC tuumiku koosseis ja rollid

MARAC koordinaator (määratud 1 aastaks või kauemaks)- SKA

- Võtab vastu MARAC-i suunatud juhtumid
- Vastutab MARAC koosoleku korraldamise, osapooltevahelise koostöö koordineerimise ning kokkulepete täitmise jälgimise eest.
- Koostab koosoleku päevakorra ja korraldab toimumise
- Saadab koosoleku kutse tuumikule, juhtumipõhistele spetsialistidele ja kaasuvatele ekspertidele
- Veendub MARAC dokumentatsiooni olemasolus ja korrektsuses
- Tagab info liikumise koosolekute vahelisel ajal

MARAC juhtumikorraldaja- SKA

- Algatab STAR keskkonnas MARAC menetluse
- Vastutab STAR keskkonnas menetluse ja toimingute korrektse haldamise eest kogu protsessi vältel

- Hoiab kontakti ohvriga
- Tagab ohvri hääle ja vajaduste esindatuse tuumiku laua taga ka siis, kui ohver ise ei soovi või ei saa koosolekul osaleda.

MARAC koosoleku juht- Põhituumiku liige, kes ei ole juhtumikorralduslikus rollis

- Juhib MARAC koosolekut, tagades ajakavast ja struktuurist kinnipidamise
- Veendub, et arutelud keskenduksid ohvri turvalisuse suurendamisele
- Suunab osapooli konkreetsete, mõõdetavate ja ajaliselt piiritletud kokkulepete sõlmimisele
- Tagab konfidentsiaalsuse nõuete täitmise koosoleku käigus

Protokollija- Põhituumiku üks liikmetest või roteeruv ülesanne

- Fikseerib koosolekul osalenud asutused ja isikud
- Dokumenteerib lühidalt, faktipõhiselt, kuid ammendavalt
- Sõnastab täpselt ja üheselt mõistetavalt kokkulepitud tegevused
- Edastab protokolli MARAC koordinaatorile

Põhituumiku liige- SKA, PPA, KOV, Prokuratuur, NTK

- Koondavad info arutlusele tulevate juhtumite osas
- Jagavad koosolekul asjakohast, proportsionaalset ja seadusega lubatud infot
- Panustavad tegevuskava koostamisse vastavalt ohvri olukorrale ja toimepanijast tulenevast riskidest
- Võtavad endale asutuse pädevuse piires kohustusi ohvri abistamiseks ja toimepanija riskikäitumise maandamiseks

Juhtumipõhine tuumiku liige- SKA, PPA, KOV, Prokuratuur, NTK, VLT, OA vabatahtlik

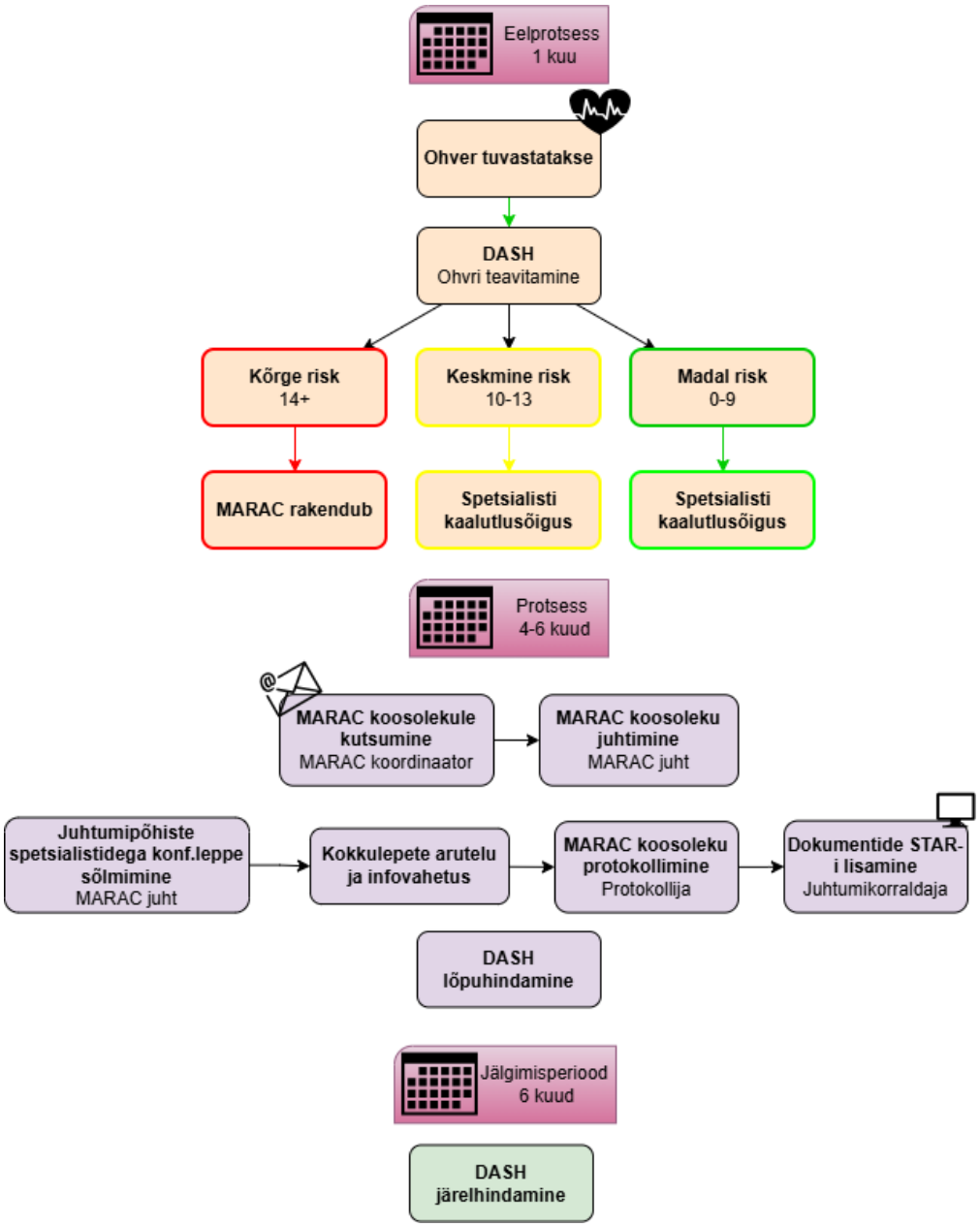
- Koondavad info arutlusele tulevate juhtumite osas
- Jagavad koosolekul asjakohast, proportsionaalset ja seadusega lubatud infot
- Panustavad tegevuskava koostamisse vastavalt ohvri olukorrale ja toimepanijast tulenevast riskidest
- Võtavad endale asutuse pädevuse piires kohustusi ohvri abistamiseks ja toimepanija riskikäitumise maandamiseks

Kaasuvad eksperdid

- Nõustavad võrgustikku spetsiifilistes valdkonna küsimustes
- Aitavad hinnata riskide tõsidust ja pakuvad välja eksperttasemel lahendusi

MARAC protsess

MARAC protsess koosneb kolmest etapist, millest igaühes on olulised elemendid.

MARAC protsessijoonis, 2026

Eelprotsess

Eelprotsessi eesmärk on ohvri ja ohu tuvastamine, perevägivalla riski süsteemne hindamine ja menetluse ametlik käivitamine, tagades, et ükski kõrge riskiga juhtum ei jääks tähelepanuta. Oluline osa eelprotsessis on ohvri teavitamine, tema turvaline kaasamine ning juhtumi õigeaegne suunamine võrgustikutöösse.

SKA-sisese toiminguna menetluse algatamine

Kui teave hädaohus olevast perevägivalla ohvrist on jõudnud ohvriabini, siis algatab ohvriabi peaspetsialist MARAC menetluse STAR keskkonnas.

Ohvriabi peaspetsialist või partnerasutuse spetsialist viib läbi DASH riskihindamise, mille alusel määratakse riskitase:

- Kõrge risk (14+ punkti)- MARAC rakendub
- Keskmine risk (10–13 punkti)- MARAC rakendamise kaalutlusõigus DASH riskihindamise teostanud spetsialistil
- Madal risk (0-9 punkti)- MARAC rakendamise kaalutlusõigus DASH riskihindamise teostanud spetsialistil

Kõrge riskiskoor tähendab automaatset MARAC rakendumist. Keskmise ning madala riskiskoori puhul säilib DASH riskihindamise teostanud spetsialistil mudeli rakendamise kaalutlusõigus võimaliku eskaleerumisohu tõttu. Otsuse tegemisel ei tugineta pelgalt DASH punktiskoorile, vaid hinnatakse riskimarkereid tervikuna, juhtumi dünaamikat ajas ja ohvri haavatavust.

Riskiskoorist annab juhtumikorraldaja teada MARAC koordinaatorile, kes viib juhtumi tuumiku arutelule.

Kui DASH riskihindamist ei ole võimalik täies mahus läbi viia, kuid olemasolev teave viitab ohvri võimalikule eluohtlikule olukorrale, võib MARAC-i algatada professionaalse hinnangu põhjal. Puudulikku DASH skoori ei käsitleta takistusena kiire sekkumise tagamisel.

Otsus mitterakendamise kohta protokollitakse ning juhtumikorraldaja sulgeb STAR keskkonnas MARAC menetluse.

SKA-SISENE TOIMING JA MENETLUS STAR-is MARAC eelprotsessis
- **MARAC juhtumikorraldusliku menetluse algatamine**
- **Ohvriabi menetluse passiivsesse staatusesse viimine**
- **DASH riskihindamise toiming**
- **Menetluse sulgemine MARAC mitterakendumisel**

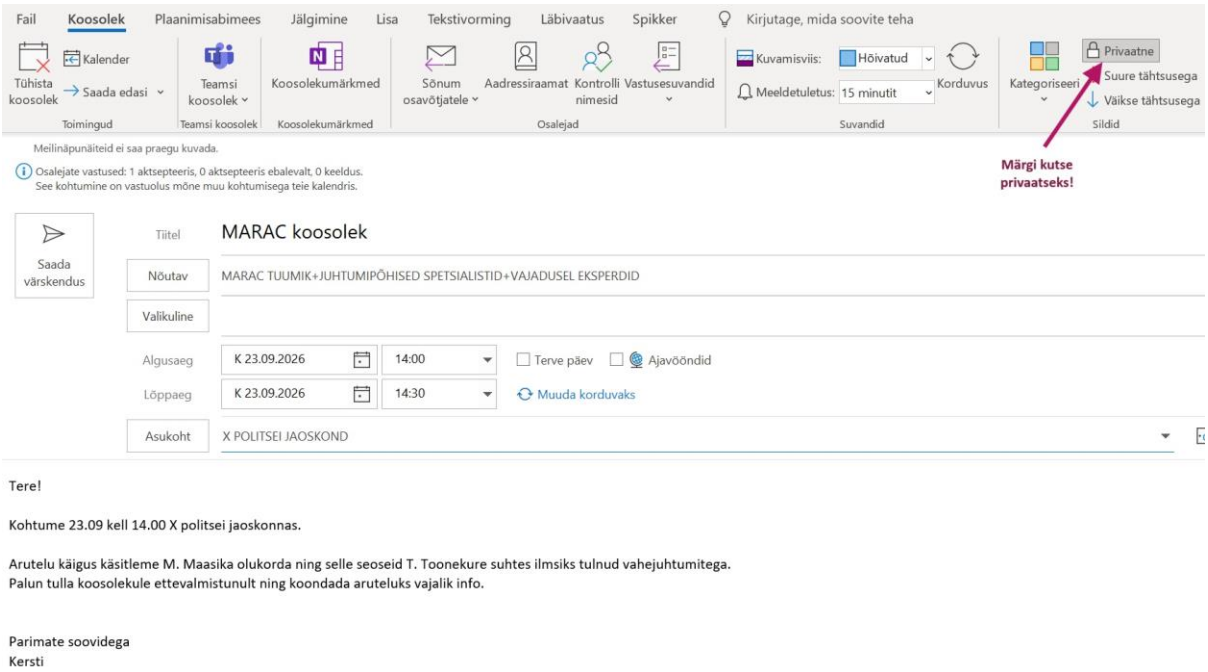
Protsess

Protsessi etapp on MARAC mudeli tuum. See on hetk, mil võrgustik hakkab juhtumi ümber koonduma, infot vahetama, looma juhtumikorralduslikult ühist nägemust toetamis- ning sekkumistegevustest. MARAC protsess kulgeb läbipaistva ja arusaadava regulaarsusega nii põhituumiku, juhtumipõhiste spetsialistide kui ka ohvrite jaoks. MARAC koosolekud toimuvad vähemalt 1 kord kuus, kuhu on oodatud ohver kaasuma.

Selleks, et ohver saaks MARAC koosolekutel turvaliselt kaasuda, valmistab juhtumikorraldaja teda koosolekuks ette, selgitades, mis on MARAC koosoleku eesmärk, kes koosolekul viibivad, kuidas arutelu kulgeb ning kuidas sellega tagatakse tema turvalisus. Kui ohver ei soovi või ei saa MARAC koosolekutel osaleda, tagab juhtumikorraldaja tema arvamuse, soovide ja vajaduse esindatuse. Vajaduse korral võib sellesse kaasata ka juhtumiga seotud ohvriabi vabatahtliku.

Võrgustikukohtumisele kutsumine

Tuumikule saadetakse võrgustikukohtumise kutse hiljemalt 7 päeva enne MARAC koosolekut. Kutse saadetakse välja Outlook keskkonnast kas kirja või kalendrikutse kujul. Kutses on lubatud kasutada MARAC menetlusega seotud isiku ja toimepanija nime lühendatud kujul.

Kui on vaja lisada kutsesse tundlikku infot, siis tuleb kutse edastada krüpteeritult.

MARAC võrgustikukohtumise läbiviimine

MARAC koosoleku juht hoolitseb professionaalse juhtimise eest, jälgides, et kõik osapooled saavad sõna, saavad aru oma rollist ning võtavad vastutuse oma rolli täitmise eest

võrgustikukohtumisel. Keerulisemate juhtumite puhul viiakse läbi ühiseid arutelusid ja refleksioone. MARAC lähtub võimalusel konsensuslikest kokkulepetest. Kui konsensust ei saavutata, teeb iga asutus otsuse oma pädevuse ja õigusaktidest tulenevate volituste alusel ning vastutab selle elluviimise eest.

MARAC koordinaator toetab kohtumiste läbiviimist ja juhtimist ning jälgib, et koostöö oleks lahenduskeskne, ohvrit kaasav ning traumateadlik.

Konfidentsiaalsusleppe sõlmimine

Tuumiku konfidentsiaalsuslepete sõlmimine toimub kord aastas ning digitaalselt allkirjastatud konfidentsiaalsuslepped koondab SKA võrgustikutöö koordinaator dokumendihaldussüsteemi Delta. Kui põhituumiku koosseisus toimub muutus, siis teavitab MARAC koordinaator sellest SKA võrgustikutöö koordinaatorit.

MARAC koosolekul sõlmitakse ühekordne konfidentsiaalsuslepe juhtumipõhiselt liitunud spetsialistide ja kaasuvate ekspertidega.

Kokkulepete arutelu ja infovahetus

Iga MARAC koosolek algab eelmiste kokkulepete ülevaatamisega – mis sai tehtud, mis on pooleli ja miks. Oluline on, et järgneks tulemuste analüüs, kuidas kokkuleppe täitmine mõjutas juhtumi käiku, milline on tulemus. MARAC koordinaator jälgib tähtaegade täitmist.
Koosoleku lõpus sõlmitakse uued kokkulepped, kus igal tegevusel on konkreetne vastutaja ja tähtaeg. Kokkuleppeid sõlmides tuleb silmas pidada ohvri turvalisust ning suutlikkust.

Kui tuleb ilmsiks, et spetsialistil on kokkulepete täitmisega raskusi, siis MARAC koordinaator aitab välja selgitada, milles seisneb kokkuleppe täitmise takistus. Vajadusel leitakse üheskoos lahendus.

Tuumiku arutelu kestab 30 minutit, ohvri kaasumisel on MARAC koosoleku kestus kuni 60 minutit.

Koosoleku protokollimine

MARAC koosoleku protokollimiseks kasutatakse MARAC protokolli põhja, mida täiendatakse järjepidevalt kogu protsessi vältel. Protokolli kirjapandu lähtub minimaalsuse ja asjakohasuse põhimõttest ning on suunatud üksnes ohvri turvalisuse tagamisele. Hinnangulisi seisukohti ega juhtumiväliseid spetsialistide omavahelisi arutelusid ei protokollita.

Protokolli mustand koostatakse koosoleku ajal. MARAC koordinaator vaatab protokolli enne selle kinnitamist üle ning tagab koostöös protokollijaga, et protokoll on selge ning faktipõhine.

Protokollis kirja pandud kokkulepped edastatakse juhtumipõhisele tuumikule või järgmise MARAC koosoleku kutses. Vajadusel ja kokkuleppel tuumikuga edastab MARAC koordinaator tuumikule protokolli krüpteeritud kujul.

MARAC võrgustikutöö lõpetamine

Enne MARAC võrgustikutöö lõpetamise otsust viiakse läbi DASH lõpuhindamine, välja arvatud juhul, kui see ei ole objektiivsetel põhjustel võimalik (ohvri kättesaamatus, surm). DASH lõpuhindamine on tuumikule lõpetamisotsuse langetamise kohustuslikuks aluseks ning seda teostatakse ka ennetähtaegse lõpetamise kaalumisel (riskide kiire maandamine).

SKA-sisese toiminguna menetluse haldamine STAR keskkonnas
Juhtumikorraldaja lisab MARAC koosolekul sõlmitud konfidentsiaalsusleppe ja protokolli STAR-keskkonda üldjuhul 5 tööpäeva jooksul pärast MARAC koosolekut.

Dokument lisatakse juhtumikorraldaja poolt STAR keskkonda MARAC koosoleku toiminguna.

SKA-SISENE TOIMING JA MENETLUS STAR-is MARAC protsessis
- **Juhtumipõhiste konfidentsiaalsuslepete lisamine STAR-i**
- **MARAC koosoleku protokolli lisamine STAR-i**
- **MARAC menetluse haldamine STAR-is**
- **DASH lõpuhindamine enne MARAC lõpetamist**

Jälgimisperiood

Jälgimisperiood tagab ohvri turvalisuse püsivuse ja võimaldab vajadusel koheselt reageerida, kui riskid peaksid taas tõusma.

Jälgimisperioodil hoiab SKA juhtumikorraldaja ohvriga regulaarselt kontakti 1., 3. ja 6. kuul pärast MARAC protsessi lõppu. Juhtumikorraldaja jälgib kontakti võttes, kas ohvrit toetav tegevusplaan toimib ning riskid on maandatud.

Kui jälgimisperioodil ilmneb riski eskaleerumine, viib hädaohtu märganud spetsialist vajadusel läbi uue DASH riskihindamise ning toob juhtumi tagasi MARAC tuumikusse.

SKA-sisese toiminguna menetluse lõpetamine STAR keskkonnas
Kontaktivõtud ohvriga fikseeritakse STAR-is nõustamise toiminguna. Kui kontaktihoidmise ülesanne jäi kokkuleppeliselt võrgustikupartnerile, siis lisatakse OA juhtumikorraldaja poolt STAR-i toiminguna ühe partneriga võrgustikutöö.

Kui DASH järelhindamise tulemus kinnitab riskide maandatust ja olukorra stabiilsust, suletakse MARAC menetlus STAR-is.

> **SKA-SISENE TOIMING JA MENETLUS STAR-is jälgimisperioodil**
> - **Kontaktivõtu toimingu fikseerimine jälgimisperioodi 1., 3. ja 6. kuul**
> - **DASH järelhindamine**
> - **Menetluse lõplik sulgemine STAR-is**

Lisad

MARAC töödokumendid

DASH riskihindamise ankeet- DASH riskihindamise ankeet.docx

MARAC konfidentsiaalsusleppe vorm- MARAC konfidentsiaalsuslepe.docx

Protokoll ja tegevuskava- MARAC protokoll ja tegevuskava.docx

MARAC mudeli rakendamise õiguslikud alused

Ohvriabi seadus- Ohvriabi seadus-Riigi Teataja

Sotsiaalhoolekande seadus- Sotsiaalhoolekande seadus-Riigi Teataja

Lastekaitseseadus- Lastekaitseseadus-Riigi Teataja

Karistusseadustik- Karistusseadustik-Riigi Teataja

Haldusmenetluse seadus- Haldusmenetluse seadus-Riigi Teataja

Sotsiaalseadustiku üldosa seadus- Sotsiaalseadustiku üldosa seadus-Riigi Teataja